

Begynd med det sidste og slut med det første

Af Johannes Kühle, cand. theol, pastor emeritus

Jeg begynder med Jesu død og opstandelse og slutter med skabelse, syndefald og frelse.

Jeg lader altså pinsebegivenheden, som fik Peter og de andre disciple til at træde frem i det offentlige rum med budskabet om Jesu opstandelse fra de døde, stå som fortegn for hele undervisningsforløbet. Teorierne om verdens tilblivelse og troen på en skabende Gud bliver på denne måde afledt af troen på den korsfæstede og opstandne frelser.

Når konfirmanderne kommer til kirke, er de i samme situation som disciplenes tilhørere dengang og må tage stilling til en forkyndelse, som bryder med den virkelighed, som vi kender til eller tror, vi kender. Det er kristen tro kontra videnskab.

Gennem fortællingerne om Maria Magdalene, Paulus og Peter er det let at forstå en række af de problemer, som opstod i kølvandet på forkyndelsen af opstandelsen og det evige liv.

For de filosofiske grækere var troen på opstandelsen en dårskab, fordi døde ikke opstår (1 kor 15).

For den romerske statsmagt var det uacceptabelt med grupper af religiøse afvigere, som ikke ville bøje sig for den kejserlige autoritet, som blev testet ved tilbedelse af kejserens billede.

For den trendsættende jødedom var evangeliet om den tilgivende Gud en forargelse i en sådan grad, at ypperstepræster, skriftkloge og farisæere gik sammen om at få Jesus ryddet af vejen.

»... forkyndelse implicerer altså betydelige brud med den herskende virkelighedsforståelse ...«

Disciplenes oplevelse af Jesu opstandelse fra de døde og den deraf følgende forkyndelse implicerer altså betydelige brud med den herskende virkelighedsforståelse både i forhold til den hellenistiske filosofi, den romerske statsmagt og den jødiske religion.

Konfirmandernes forudviden og undervisningen

Jeg har i de sidste mange år oplevet, at konfirmanderne stort set ikke kender historierne fra og med Jesu opstandelse og frem gennem de næste århundreder. Måske har de aldrig hørt dem [1], eller også er de simpelthen for »mærkelige«. Og mærkelige er de jo i den forstand, at de bryder med den forståelse af virkeligheden, som er herskende i dag. Der skal være noget i historierne, som er genkendeligt fra mit eget liv og siger mig noget. Det betyder, at de evangeliske fortællinger kan fortælles med en kontekst, som forbinder dengang og nu. Det kan være en eksistentiel, intellektuel eller politisk kontekst.

Undervisningseksempler

Jeg har brugt historierne om Maria Magdalene, Paulus og Alexamenos som perspektiv for opstandelsesfortællingerne. [2]

Ingen direkte vej fra skabelse til Åbenbaring.

Skal undervisning i kristendom få indhold svarende til sit navn, skal den ikke begynde med begyndelsen. Skabelseserfaringer er fællesmenneskelige og deles af alle mennesker.

Det gælder også for videnskaben. Videnskaben søger at forklare, hvordan det hele er blevet til.

Teologien går en anden vej og forklarer, hvorfor verden blev skabt. Det blev den, fordi Gud elskede verden (Johs 3,16). Og det ved vi alene, fordi han selv kom og åbenbarede os det. For Jesus var selv »ordet» ved hvilket, alting er skabt.

Det kan vi ikke sige os selv. Det skal åbenbares. Det skal ikke gemmes til sidst i et undervisningsforløb. Det skal være udgangspunkt og flagskib for kirkens undervisning.

»De nedskrevne evangelier skal på denne måde læses bagfra.«

Jesu forkyndelse som udgangspunkt

Fortællingerne om Jesus kender vi fra evangelisterne. Deres fortællinger blev fra begyndelsen overleveret mundtligt. Der var ikke journalister med på Jesu vandring rundt i Galilæa. Intet var skrevet ned. Det skete langt senere, da disciplene var blevet gamle og ikke længere selv kunne fortælle om det, som de personligt havde oplevet.

De nedskrevne evangelier skal på denne måde læses bagfra. Det var erfaringen af mødet med den opstandne Jesus, der fik dem til at forstå alt det, som var sket tidligere. Deres beretninger har derfor troen på opstandelsen som absolut forudsætning.

Det er vigtigt for tilrettelæggelsen af kirkens undervisning: Skal den være saglig, må den have troen på opstandelsen som grundlag og forudsætning. Kundskabsmeddelende undervisning er ikke at foragte. Det er uanstændigt at manipulere med elevernes følelser med henblik på at få tilhængere for det ene synspunkt mod et andet. Men denne objektivitet må ikke udhule sagligheden. At ville undgå budskabet om opstandelsen og det evige liv er og bliver usagligt.

Man kan heller ikke undervise om dåben uden at fortælle om dåbens eksistentielle betydning: Den døbtte er genfødt til et levende håb i kraft af Jesu opstandelse fra de døde. Det gælder således også enhver elev, som er døbt, og læreren! Det vil være usagligt at undslå sig dette faktum, som naturligvis kun har gyldighed med troen som forudsætning.

»Overordnet kan man sige, at den sekulariseringsproces, som Europa har oplevet siden renæssancen, gennemlevs af en dansk skoleelev i løbet af 10–12 skoleår.«

Konfirmandernes oplevelse af tro og viden

Selv er jeg naturfaglig student fra gymnasiet og har ikke på noget tidspunkt haft behov for at afskrive teologien på grund af videnskaben. Men jeg er sikker på, at mange har gjort det i takt med modning og videregående uddannelse. Det har ført mig til nogle centrale tiltag i min læseplan for konfirmander. Jeg har konstateret, at mange konfirmander tror, at skabelsesberetningen er de kristnes videnskabelige forklaring på verdens tilblivelse. At Gud er i himlen, (altså et sted oppe over atmosfæren) – at Gud er en næsten fysisk Far. At Gud er både god og ond og årsag til både liv og død.

Derfor har jeg set det som min opgave at nedbryde alle disse før-middelalderlige forestillinger for på forhånd at forhindre, at konfirmanderne ved mødet med moderne videnskab tror, at de herved kommer i modsætning til den kristne tro.

Overordnet kan man sige, at den sekulariseringsproces, som Europa har oplevet siden renæssancen, gennemlevs af en dansk skoleelev i løbet af 10–12 skoleår. På sin vis er det en udvikling fra barnetro til voksentro. Følgelig er det afgørende vigtigt, at kirken underviser i den kristne voksentro. Det svarer til apostlenes tro på den Gud, som har åbenbaret sig i Jesus fra Nazareth. For dem er en helt ny virkelighed brudt frem som en forkyndelse af, hvordan det ender: »Det ender godt«, som Møllehave har formuleret det. Når Jesus kunne opstå fra de døde, har Gud i princippet vist, at han er stærkere end døden og derved stærkere end sin egen tilintetgørelse. Han både kan og vil skabe den fremtid, hvoraf vi kan vente os alt godt.

»For kristentro er det derimod opstandelsens fremtid, som bestemmer, hvordan alting skal blive.«

Konstruktivt forhold mellem tro og viden

Heri er den afgørende forskel mellem videnskab og kristentro. Videnskaben kan beskrive alt det, som er sket ud fra loven om årsag og virkning. Det er fortiden som bestemmer nutiden. For kristentro er det derimod opstandelsens fremtid, som bestemmer, hvordan alting skal blive.

Når så videnskab og kristentro mødes, er banen åben for forståelse og samtale.

For videnskabens begrænsning er, at den kun kan danne teorier om det, som kan gentages. Den har ikke forklaringer på engangsbegivenheder og tilfældigheder. Men videnskaben erkender tilfældet som en del af den fysiske virkelighed. Tilsvarende må teologien erkende, at begivenheder i den fysiske virkelighed sker efter naturlove, men ser ikke noget problem heri, idet verden jo er skabt af Gud. Men Gud selv er mere end den skabte virkelighed og derfor åben for den fremtid, han har beredt for verden, som han har skabt og vil fortsætte og fuldføre på Jesu Kristi dag.

Derfor er det en spændende og dejlig opgave at undervise unge (i alle aldre) i den kristne tro.

[1]

Jeg forestiller mig, at man ikke er nået så langt i skolens kristendomsundervisning. – Måske er man ikke engang nået frem til evangeliernes fortælling om Jesus. Før i tiden begyndte undervisningen vel med skabelsen og urhistorien i 1. Mosebog efterfulgt af patriarkhistorierne om Abraham, Isak og Jacob. Josefhistorien har altid været spændende ligesom udfrielsen fra Ægypten og vandringerne i ørkenen med Moses og de 10 bud. Men en læseplan med dette indhold adskiller sig vel ikke på nogen måde fra jødedommen. Derfor er det en god idé at begynde med 2. og 3. trosartikel, som gør det særligt kristne tydeligt for eleverne.

[2]

Historien om Simon Peter er oplagt. – Den er gengivet i det meste af det undervisningsmateriale, jeg kender og er derfor udeladt i denne artikel.